

**Ewelina Florczak
Łukasz Salwarowski**

GMINA PRZYJAZNA SENIOROM. NARZĘDZIE EDUKACJI I AKTYWIZACJI SENIORÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I SAMORZĄDÓW

STRESZCZENIE

Artykuł przedstawia założenia Programu Gmina Przyjazna Seniorom, Programu Ogólnopolska Karta Seniora, Ogólnopolskiego Magazynu Głos Seniora jako narzędzi aktywizacji seniorów. Poniższy tekst podkreśla znaczenie współpracy sektorów pozarządowego, publicznego i prywatnego w tworzeniu instytucjonalnych ram funkcjonowania seniorów.

Słowa kluczowe: aktywizacja seniorów, Program Gmina Przyjazna Seniorom, Ogólnopolska Karta Seniora, współpraca międzysektorowa

GMINA PRZYJAZNA SENIOROM — NARZĘDZIE EDUKACJI I AKTYWIZACJI SENIORÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I SAMORZĄDÓW

Problem starzejącego się społeczeństwa jest jednym z najistotniejszych tematów w Polsce i Europie, zarówno na gruncie demograficznym, ekonomicznym, socjologicznym i politycznym. Rozwój gospodarki w istotnym zakresie jest uwarunkowany kondycją demograficzną kraju, zaś aby gospodarka Polski mogła się długookresowo rozwijać, należy w tym zakresie prowadzić działania w kilku obszarach:

- hamowanie ujemnego przyrostu naturalnego w społeczeństwie,
- rozwiązanie problemu redystrybucyjności bazowego systemu emerytalnego w Polsce,
- dostosowanie strony podażowej gospodarki do potrzeb osób starszych (w ramach tzw. srebrnej gospodarki),

- stworzenie instytucjonalnych warunków do zwiększenia jakości życia seniorów w życiu gospodarczym, publicznym i społecznym,
- aktywizacja społeczna i ekonomiczna seniorów tak, aby z jednej strony wykorzystywali swój potencjał, z drugiej – aby mogli w pełni korzystać z możliwości, jakie stwarza współczesna rzeczywistość rynkowa i społeczna.

Aby te zadania mogły być w pełni zrealizowane, potrzebna jest zintegrowana współpraca organów władzy państwowej i samorządowej, instytucji publicznych, sektora prywatnego i pozarządowego.

Celem niniejszego artykułu jest odpowiedź na pytanie, jak sektor pozarządowy (integrując również sektor publiczny i prywatny) może aktywizować społecznie i ekonomicznie seniorów oraz tworzyć instytucjonalne warunki do polepszenia ich jakości życia w społeczeństwie.

SYTUACJA OSÓB STARSZYCH W POLSCE

Jak wynika z raportu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej [1] w końcu 2017 r. liczba ludności Polski wyniosła 38,4 mln, w tym ponad 9 mln stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (ponad 24 proc.). W latach 1989-2016 liczba osób w starszym wieku wzrosła o prawie 3,7 mln, w tym największy liczebny wzrost - o ponad 0,9 mln - odnotowano dla grupy 60-64-latków. Udział osób w wieku co najmniej 60 lat w ogólnej populacji wzrósł o prawie 10 punktów procentowych, tj. z 14,7 proc. w 1989 r. do 24,2 proc. w 2017 r.

Z punktu widzenia działalności Stowarzyszenia Manko, istotną kwestią jest diagnoza dotycząca edukacji i aktywizacji seniorów. Jak wskazują wyniki badania „Kształcenie dorosłych” z 2016 r., osoby starsze charakteryzowały się stosunkowo niską aktywnością edukacyjną, mierzoną udziałem w kształceniu formalnym i pozaformalnym oraz uczeniu się nieformalnym. Mimo wzrostu udziału tej grupy osób w szeroko pojętej edukacji (o 6,1 p. proc. w porównaniu do 2011 r.), uczestnictwo w jakiegokolwiek z form uczenia się w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie zadeklarowało jedynie 25,6 proc. respondentów w wieku 60-69 lat, podczas gdy dla ogółu badanych odsetek uczestników kształtował się na poziomie 45,9 proc. Postępujący wraz z wiekiem badanych spadek uczestnictwa w działaniach edukacyjnych miał miejsce we wszystkich analizowanych kategoriach działań – obok (dość zrozumiałego) zmniejszenia udziału osób podejmujących naukę w systemie formalnym (w systemie szkolnym oraz studiów wyższych), niska aktywność została odnotowana także w przypadku działań z zakresu edukacji pozaformalnej (zorganizowanych pozaszkol-

nych działań edukacyjnych, m.in. kursów, szkoleń, seminariów) oraz uczenia się nieformalnego, rozumianego jako samodzielne zdobywanie kompetencji w celu poszerzania wiedzy i umiejętności. Według wyników tego badania, w Polsce poziom uczestnictwa w kształceniu i szkoleniu w okresie 4 tygodni przed badaniem osób w kategorii wiekowej 55-74 lata należy nadal do niższych w UE. W roku 2017 poziom ten wynosił 1,0 proc. wobec 4,9 proc. w UE i 18,6% w Szwecji, lidera w tym zakresie w UE. Wyniki wskazują jednak na nieznaczny postęp. W roku 2015 poziom ten był w Polsce niższy i wynosił 0,6 proc. Zjawisko niskiego uczestnictwa osób starszych w kształceniu i szkoleniu w Polsce diagnozowane w badaniu BAEL/LFS trwa od dłuższego czasu – przez wiele poprzednich lat nie przekroczyło 1 proc. Niemal w całości uczestnictwo to jest realizowane w ramach edukacji pozaformalnej [2].

AKTYWIZACJA SENIORÓW W POLSCE I SREBRNA GOSPODARKA JAKO NOWY SEGMENT RYNKU

Wraz ze zmieniającą się sytuacją demograficzną zmienia się również rynek w celu dostosowania się do trendów konsumenckich współczesnej gospodarki. Wyraźnie zaznacza się kształtowanie nurtu tzw. srebrnej gospodarki. Srebrną gospodarkę można określić jako strukturę i mechanizm wytwarzania, dystrybucji i konsumpcji dóbr i usług skierowanych do senioralnej grupy nabywczej w celu zaspokojenia jej potrzeb konsumpcyjnych, bytowych oraz zdrowotnych.

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) określa kluczowe uwarunkowania/wysiłki (Key Insights) rozwoju srebrnej gospodarki [3]:

1. Reformy polityczne są konieczne w celu rozwiązania problemu zmian demograficznych XXI wieku, ale ich sukces w dużej mierze zależy od skorygowania popularnych uprzedzeń na temat starzenia się, a także od zmniejszania nierówności w długości życia w zdrowiu;
2. Rozwiązania technologiczne umożliwiające rozwój srebrnej gospodarki poprzez pomoc w budowaniu nowych rynków, dostarczanie nowych produk-

Wraz ze zmieniającą się sytuacją demograficzną zmienia się również rynek w celu dostosowania się do trendów konsumenckich współczesnej gospodarki. Wyraźnie zaznacza się kształtowanie nurtu tzw. srebrnej gospodarki. Srebrną gospodarkę można określić jako strukturę i mechanizm wytwarzania, dystrybucji i konsumpcji dóbr i usług skierowanych do senioralnej grupy nabywczej w celu zaspokojenia jej potrzeb konsumpcyjnych, bytowych oraz zdrowotnych.

- tów i usług, wspieranie nowych metod pracy i tworzenie społeczności, które odpowiadają potrzebom osób starszych;
3. Potrzebne są nowe, innowacyjne modele finansowania napędzające srebrną gospodarkę. Zachęty do rozwoju inwestycji prywatnych muszą być powiązane z filantropią i finansowaniem ze środków publicznych;
  4. Nowe, elastyczne modele kariery i emerytur mogą stanowić motywację do dłuższej kariery zawodowej i lepszego planowania przyszłości. Kształcenie, w tym kultura zmiany kwalifikacji oraz przyjęcie inteligentnych metod pracy, mogą prowadzić do większej wydajności w miejscu pracy, zwiększenia zatrudnienia i wzrostu gospodarczego;
  5. Przedsiębiorczość społeczna jest ważnym składnikiem napędu srebrnej gospodarki i polityka publiczna powinna tworzyć ramy tego napędu.

Na podstawie wyników reprezentacyjnego badania budżetów gospodarstw domowych w 2017 r., przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach domowych zamieszkiwanych wyłącznie przez osoby starsze (w wieku 60 lat i więcej) wyniósł 1888,76 zł i był o 17,5 proc. wyższy niż w gospodarstwach, w skład których wchodziły wyłącznie osoby młodsze, w wieku poniżej 60 lat [4]. Pokazuje to ekonomiczny potencjał seniorów jako konsumentów.

84

Jak twierdzi P. Szukalski, srebrna gospodarka zaczyna się wówczas, gdy podmioty gospodarcze dostrzegają w seniorach potencjalnych klientów, grupę szybko rosnącą liczebnie, posiadającą znaczną siłę nabywczą, charakteryzującą się stałością preferencji nabywczych (tj. wysoką lojalnością wobec produktu i marki), nabywającą produkty tzw. sektorów schodzących (branże gospodarki produkujące niemodne lub „zacofane” technicznie produkty). Firmy zaczynają wówczas modyfikować istniejące produkty tak, aby zwiększyć ich użyteczność dla tej grupy wieku (wzrost łatwości korzystania z produktów, dopasowanie ich niektórych charakterystyk do specyficznych wymagań seniorów). Nieco później z kolei pojawiają się pomysły, aby wdrażać specjalnie zaprojektowane dla osób starszych produkty, które już w fazie przed wprowadzeniem na rynek uwzględniałyby ich specyficzne potrzeby [5]. Na ten aspekt skierowane jest również działanie Stowarzyszenia MANKO.

Wiek senioralny to okres zmian, zarówno w aspekcie pełnienia ról zawodowych i społecznych czy zmiany codziennego trybu życia, jak także zmian w partycypacji i aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym. Dlatego tak ważne jest ciągle podtrzymywanie aktywności na gruncie społecznym, edukacyjnym i rynkowym. Aktywność podejmowana w wieku senioralnym może spełniać wiele funkcji, m.in. [6]:

- adaptacyjną: prowadzącą do przystosowania się osób starszych do życia w nowej sytuacji społecznej i rodzinnej,
- integracyjną: prowadzącą do integracji w grupie, do której należą ludzie starsi,
- kształcącą: pomagającą rozwijać i doskonalić cechy oraz predyspozycje osobowościowe,
- rekreacyjno-rozrywkową: likwidującą stres, przywracającą chęć do życia, wypełniającą czas wolny,
- psychospołeczną: prowadzącą do poprawy jakości życia, umożliwiającą odczuwanie satysfakcji życiowej i podnoszącą autorytet jednostki.

Zakres funkcji aktywizacji obecnie poszerza się coraz bardziej ze względu na dynamiczne zmiany rynkowe na gruncie ekonomicznym, prawnym, technologicznym i związanym z bezpieczeństwem publicznym. W odpowiedzi na potrzebę tworzenia przestrzeni do aktywizacji osób starszych i rozwijania srebrnej gospodarki, Stowarzyszenie MANKO prowadzi ogólnopolskie i międzynarodowe programy: Ogólnopolski Magazyn „Głos Seniora”, Ogólnopolska Karta Seniora i Gmina Przyjazna Seniorom.

DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZENIA MANKO W ZAKRESIE AKTYWIZACJI I EDUKACJI OSÓB STARSZYCH

85

Stowarzyszenie MANKO od 20 lat zajmuje się promocją zdrowia i organizowaniem edukacyjnych kampanii społecznych. Od ośmiu lat stowarzyszenie koncentruje się na edukacji i aktywizacji seniorów (60+), samorządów i przedsiębiorców. W tym celu, pod patronatem wielu instytucji rządowych (m.in. Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej) stowarzyszenie wydaje Ogólnopolski Magazyn Głos Seniora, Ogólnopolską Kartę Seniora (OKS) oraz realizuje Program Gmina Przyjazna Seniorom (GPS), do którego dołączyło już 130 polskich samorządów. Powstał on na bazie wieloletnich doświadczeń Stowarzyszenia MANKO – Głos Seniora odpowiada na potrzeby osób 60+. Program GPS jest skierowany do jednostek samorządu terytorialnego, które chciałyby zaproponować swoim mieszkańcom konkretne rozwiązania podnoszące jakość ich życia. Priorytetem programu jest wdrożenie stworzonych dobrych praktyk, które wpisują się w cele operacyjne polityki senioralnej państwa: wydłużenie czasu życia, zachowanie dobrostanu, promocja zdrowego i aktywnego starzenia się. W ramach współpracy MANKO pomaga gminie spełnić warunki otrzymania certyfikatu GPS, o których będzie mowa w dalszej części artykułu.

PROGRAM GMINA PRZYJAZNA SENIOROM

Program Gmina Przyjazna Seniorom jest przykładem integracji sektora porządkowego, publicznego i prywatnego na rzecz tworzenia systemu instytucjonalnego skierowanego do seniorów

Wiek senioralny to okres zmian, zarówno w aspekcie pełnienia ról zawodowych i społecznych czy zmiany codziennego trybu życia, jak także zmian w partycypacji i aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym. Dlatego tak ważne jest ciągłe podtrzymywanie aktywności na gruncie społecznym, edukacyjnym i rynkowym.

– mieszkańców gminy.

Program Gmina Przyjazna Seniorom zakłada przede wszystkim aktywizację i edukację seniorów. Ponadto ukierunkowany jest na wsparcie samorządu w tworzeniu nowego pola do współpracy proseniorskiej. Gmina jako samorząd lokalny jest najbliższemu ludzi, jak również pod względem kompetencyjnym dysponuje szerokim wachlarzem możliwości wspierania mieszkańców gminy.

Wprowadzenie Programu Gmina Przyjazna Seniorom odbywa się poprzez przekazanie przez Stowarzyszenie MANKO odpowiednich narzędzi wspomagających lokalną politykę senioralną (Ogólnopolska Karta Seniora, Ogólnopolski Magazyn Głos Seniora, Senioralia). Narzędzia te zostały wypracowane przez wiele lat działalności Stowarzyszenia i są stosowane od 2013 roku. Kolejnym ważnym aspektem jest wdrożenie pracowników urzędów odpowiedzialnych za kontakt z seniorami w Program Ogólnopolskiej Karty Seniora oraz wsparcie podczas wprowadzania Karty do środowiska lokalnego. Program zakłada również wprowadzenie lokalnych przedsiębiorców do Programu Ogólnopolskiej Karty Seniora, a także edukowanie właścicieli firm w obszarze srebrnej gospodarki. Istotnym elementem jest szersza współpraca podczas organizowanych wydarzeń dla seniorów (wspieranie lokalnych przedsięwzięć proseniorskich tj. np. Dni Seniora, Senioralii, Senioriady) oraz wydawanie lokalnej (gminnej lub powiatowej) edycji Ogólnopolskiej Karty Seniora.

Wprowadzenie Programu Gmina Przyjazna Seniorom odbywa się przez stosowaną certyfikację. Aby uzyskać certyfikat Gminy Przyjaznej Seniorom dana gmina musi spełnić następujące kryteria:

- zachęcać lokalnych przedsiębiorców do udziału w Programie Ogólnopolska Karta Seniora;
- dystrybuować wśród swoich mieszkańców Ogólnopolski Magazyn Głos Seniora;

- starać się organizować (przynajmniej raz do roku) Dzień Seniora lub inne wydarzenia dla osób 60+;
- posiadać lub wspierać powstanie organizacji seniorskiej np. Klubu Seniora;
- wspomagać istniejącą radę seniorów lub starać się o jej powstanie.

Na stan obecny (grudzień 2019) do Programu Gmina Przyjazna Seniorom przystąpiło 140 gmin z całej Polski (najwięcej gmin z woj. śląskiego i mazowieckiego). Szczególny walor aktywizacyjny programu dotyczy aktywizacji organizacji seniorskich w gminie, gminnej rady seniorów lub seniorów niezrzeszonych, którzy sami zabiegają u władz samorządowych w swojej gminie o przystąpienie gminy do programu, a także agituja lokalnych przedsiębiorców, aby ci, dając zniżki seniorom na swoje usługi i produkty, przystąpili do Programu Ogólnopolska Karta Seniora.

OGÓLNOPOLSKA KARTA SENIORA

Aby otrzymać certyfikat Gmina Przyjazna Seniorom samorząd we współpracy ze Stowarzyszeniem i swoimi organizacjami seniorskimi wydaje lokalną (gminna lub powiatowa) edycję Ogólnopolskiej Karty Seniora, która uprawnia do zniżek już w ponad 1800 punktach w całej Polsce. W większości są to instytucje związane ze zdrowiem i spędzaniem wolnego czasu, tj. przychodnie, uzdrowiska, sanatoria, gabinety rehabilitacji, baseny, fitness, kawiarnie, kina i teatry. Seniorzy posiadający taką kartę są bardziej aktywni, mobilni i bardziej skłonni korzystać z takich punktów, co w oczywisty sposób przekłada się na ich stan zdrowia. Co ważne, Ogólnopolska Karta Seniora jest także narzędziem aktywizacyjnym. Jest bowiem współtworzona przez seniorów, którzy sami poszukują firm chcących honorować Kartę oraz dystrybuują ją wśród innych seniorów, często nieaktywnych i samotnych. Jest to więc kolejna metoda aktywizacji i „wciągania” seniorów w politykę senioralną i proseniorską ofertę proponowaną przez samorzady. Ogólnopolską Kartę Seniora posiada już ponad 300 tys. osób.

87

OGÓLNOPOLSKI MAGAZYN „GŁOS SENIORA”

Kolejnym warunkiem przystąpienia samorządu do programu GPS jest promocja i dystrybucja wśród seniorów Ogólnopolskiego Magazynu Głos Seniora, który jest narzędziem aktywizacji i edukacji mieszkańców gminy. Najbardziej poczytnym działem publikacji jest cykl „Myśl zdrowo”. Znajdują się tam artykuły zarówno z zakresu profilaktyki, nowoczesnego leczenia, jak i zapobiegania cho-

robom cywilizacyjnym (cukrzyca, nadciśnienie, choroby serca, demencja, miażdżyca itp.), jak i chorobom narządu ruchu. Są też porady, np. geriatry, kardiologa czy dietetyka. Magazyn jest narzędziem aktywizacji ruchowej i mentalnej, a to za sprawą licznych konkursów promowanych na łamach magazynu, tj. Stylowi Seniorzy, Senior Działkowiec, Miłość po 60-tce, Zwierzak lekiem na samotność czy Przekaż nam swój przepis. Działalność profilaktyczna realizowana jest także poprzez kampanię Przegonić smutek. Na łamach Głosu Seniora eksperci i sami seniorzy wypowiadają się na temat przyczyn, leczenia i radzenia sobie z depresją. Czytelnicy mówią o tym jak wyleczyli się z depresji, poprzez m.in. aktywność umysłową i fizyczną, muzykę i przynależność do organizacji seniorskich. Seniorzy piszą listy o swoich problemach i otrzymują porady w tym zakresie.

KAMPANIA PRZEDSIĘBIORCZY SENIOR

W ramach Kampanii Przedsiębiorczy Senior, Stowarzyszenie MANKO promuje aktywność seniorów. W tym przypadku chodzi w szczególności o aktywność zawodową związaną z założeniem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej, pracę zawodową w innych podmiotach, jak i każdą inną działalność seniorów mającą na celu przeciwdziałanie pozostawania biernym zawodowo. Kampania również promuje seniorów, którzy angażują się w Program Ogólnopolska Karta Seniora (lokalne edycje) i zachęcają firmy do przystąpienia do Programu. Rozwija to u seniorów przedsiębiorczość, zdolność perswazji, komunikatywność, a także poczucie udziału w budowaniu środowiska lokalnego przyjaznego seniorom. Solidarność, współodpowiedzialność, patriotyzm lokalny to te wartości, na których Program Gmina Przyjazna Seniorom buduje swoje programowe założenia.

88

Podsumowując, możemy określić wyraźne korzyści dla samorządu partnerskiego Programu Gmina Przyjazna Seniorom:

- przyznanie gminie Certyfikatu Gmina Przyjazna Seniorom;
- wyprodukowanie lokalnej edycji Ogólnopolskiej Karty Seniora (z herbem danej gminy lub powiatu), która jest honorowana na terenie całej Polski;
- zorganizowanie inauguracji programu, podczas której wręczone zostają pierwsze egzemplarze lokalnej edycji Ogólnopolskiej Karty Seniora, a także pierwsze certyfikaty lokalnym przedsiębiorcom honorującym Kartę;
- regularne dostarczanie Ogólnopolskiego Magazynu Głos Seniora;
- wsparcie lokalnych inicjatyw proseniorskich;
- aktywizowanie seniorów, samorządu oraz przedsiębiorców poprzez

- współtworzenie programu;
- objęcie patronatem medialnym Głosu Seniora wydarzeń proseniorskich na terenie gminy;
- umożliwienie wydania lokalnego działu w Ogólnopolskim Magazynie Głosu Seniora i promowania w nim działalności gminy;
- większe zainteresowanie przedsiębiorców srebrną gospodarką i troską o potrzeby seniorów;
- uczestniczenie w nowych kampaniach i inicjatywach proseniorskich, tj. np. „Stop manipulacji, nie kupuj na prezentacji!”, „Stylowi Seniorzy”, „Senior Działkowiec”, „Bezpieczny Senior” realizowanych przez Stowarzyszenie MANKO – Głos Seniora.

Korzyści dla seniorów z Programu Gmina Przyjazna Seniorom:

- oszczędność na usługach i produktach firm honorujących Ogólnopolską Kartę Seniora;
- oszczędność na wysyłce pocztowej formularza zgłoszeniowego (koperta i znaczek w obie strony);
- wygoda wyrobienia Ogólnopolskiej Karty Seniora na miejscu, np. w urzędzie gminy lub powiatu;
- większa liczba punktów honorujących Ogólnopolską Kartę Seniora w gminie i całym kraju;
- współpraca ze 130 gminami i miastami w Polsce;
- regularne otrzymywanie Ogólnopolskiego Magazynu Głos Seniora;
- łatwiejszy dostęp do wykładów edukacyjnych i aktywizacyjnych, konkursów i projektów organizowanych przez Ogólnopolski Magazyn Głos Seniora;
- przekonanie, że samorząd dba o seniorów, ułatwiając im dostęp do Ogólnopolskiej Karty Seniora, Magazynu Głos Seniora oraz innych aktywności;
- realny wpływ na współtworzenie programu poprzez promowanie Ogólnopolskiej

Co ważne, Ogólnopolska Karta Seniora jest także narzędziem aktywizacyjnym. Jest bowiem współtworzona przez seniorów, którzy sami poszukują firm chcących honorować Kartę oraz dystrybuują ją wśród innych seniorów, często nieaktywnych i samotnych. Jest to więc kolejna metoda aktywizacji i „wciągania” seniorów w politykę senioralną i proseniorską ofertę proponowaną przez samorządy.

Karty Seniora w swoim lokalnym środowisku (każdy senior może wprowadzić do programu nowe firmy, np. ulubioną kawiarnię czy fryzjera).

Co ważne z punktu widzenia gospodarki senioralnej, Program Gmina Przyjazna Seniorom przynosi wymierne korzyści dla lokalnej gospodarki, turystyki i przedsiębiorstw honorujących Ogólnopolską Kartę Seniora w edycji lokalnej:

- lokalni przedsiębiorcy, przygotowując specjalną ofertę dla posiadaczy Ogólnopolskiej Karty Seniora, zwracają większą uwagę na nową grupę docelową, jaką są osoby 60+;
- firmy partnerskie dołączają do ponad 1500 punktów w całej Polsce, które honorują Ogólnopolską Kartę Seniora;
- przedsiębiorcy mają szansę wykazać się jako firmy odpowiedzialne społecznie;
- przedsiębiorcy zyskują promocję i dobry wizerunek w środowisku lokalnym;
- seniorzy chętniej korzystają z ofert firm, które honorują kartę OKS;
- przedsiębiorcy zyskują nowych stałych klientów;
- dzięki Ogólnopolskiej Karcie Seniora seniorzy taniej podróżują (zniżki na przejazdy, noclegi, restauracje);
- zwiększa się atrakcyjność turystyczna gminy wśród posiadaczy Ogólnopolskiej Karty Seniora;
- zwiększa się zainteresowanie firmami honorującymi Ogólnopolską Kartę Seniora wśród polskich turystów;
- gmina partnerska uzyskuje promocję w całej Polsce wśród wszystkich posiadaczy Ogólnopolskiej Karty Seniora i czytelników Głosu Seniora (0,5 miliona seniorów rocznie).

90

Stowarzyszenie w ramach swojej działalności rozszerza swój zasięg i realizuje Europejską Kartę Seniora oraz Europejski Głos Seniora.

EUROPEJSKA KARTA SENIORA

Projekt Europejska Karta Seniora jest rozszerzeniem Programu Ogólnopolskiej Karty Seniora. Obecnie Karty wydawane są w pięciu językach: polskim, angielskim, niemieckim, litewskim i rumuńskim. W chwili obecnej Europejska Karta Seniora honorowana jest we wszystkich punktach w Polsce, natomiast Zespół Stowarzyszenia MANKO skupia także swoją uwagę na tym, aby jak największa liczba punktów na terenie Europy honorowała Europejską Kartę

Seniora, pomagając tym samym obywatelom Europy w zakresie problematyki ekonomicznej, z którą się niejednokrotnie zmagają. Jednocześnie Projekt Europejskiej Karty Seniora ma na celu nawiązywanie i podnoszenie współpracy ponadnarodowej na terenie Europy w zakresie podnoszenia jakości życia seniorów, zarówno w obszarze ekonomicznym, jak i zdrowia, stylu życia czy aktywizacji.

MAGAZYN EUROPEJSKI GŁOS SENIORA

Europejski Głos Seniora to rozszerzenie Ogólnopolskiego Magazynu Głos Seniora. Dotychczas Europejski Głos Seniora został wydany w czterech językach: polskim, niemieckim, litewskim i rumuńskim. Obecnie – od 2019 w ramach projektu współfinansowanego przez Komisję Europejską realizowany jest projekt, który wprowadzi magazyn Głos Seniora i Europejską Kartę Seniora w Turcji, Bułgarii, Słowenii oraz we Włoszech. Projekt ma na celu umożliwienie zapoznania się z zagadnieniami dotyczącymi Seniorów z innych krajów w ojczystym języku. Niewątpliwie umożliwi to rozszerzenie horyzontów dotyczących życia seniorów w sąsiadujących krajach. Jednocześnie tematyka poruszana w Europejskim Głosie Seniora dotyczy bezpośrednio życia seniorów i problemów, z którymi się stykają, niezależnie od swojej narodowości i miejsca zamieszkania.

Stowarzyszenie MANKO jest przykładem łączenia aktywności w zakresie aktywizacji, edukacji, przedsiębiorczości seniorów. Tworzy ponadto platformy do proseniorskiej współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej. Poniższy artykuł ukazuje możliwości realizacji skutecznej działalności przez organizację pozarządową w kwestii uzyskiwanych wskaźników, rezultatów, zasięgu, jakości, liczby odbiorców. Sektor pozarządowy ma znaczny potencjał w budowaniu jakości życia społeczno-gospodarczego i w kreowaniu przestrzeni rozwiązywania problemów społecznych i obywatelskich.

LITERATURA CYTOWANA

- |1| Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za rok 2017, Warszawa 2018, str. 38
- |2| Ibidem
- |3| J.J. Federowicz, *Kierunki rozwoju srebrnej gospodarki – prognozy dla Polski w kontekście tendencji światowych*, „Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej”, Warszawa, str. 35, za: The Silver Economy as a Pathway for Growth Insights from the OECD-GCOA Expert Consultation, 26 June 2014.
- |4| Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Op. cit., str. 12
- |5| P. Szukalski, *Srebrna gospodarka*, http://www.sprawynauki.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=2849:srebrna-gospodarka&catid=301&Itemid=30
- |6| A. Mielczarek, *Człowiek stary w domu pomocy społecznej*, Toruń 2010, s. 148.

Zob. także: www.manko.pl, www.glosseniora.pl

SENIOR FRIENDLY COMMUNE: A TOOL FOR EDUCATION AND ACTIVATION OF SENIORS, ENTREPRENEURS AND LOCAL GOVERNMENTS

SUMMARY

The article presents the assumptions of the Senior-Friendly Commune Program, National Senior Citizen Card, the Głos Seniora Magazine as a tool for activating seniors. The article highlights the sense of integration of the non-governmental, public and private sectors in creating institutional conditions for the life and functioning of seniors.

Key words: activation of seniors, Senior-Friendly Commune Program, National Senior Citizen Card, cross-sectoral cooperation

Ewelina Florczak

projekty@manko.pl

Dr nauk ekonomicznych, członek zarządu Stowarzyszenia MANKO, koordynator ds. projektów. W stowarzyszeniu zajmuje się opracowywaniem wniosków grantowych, koordynacją projektów i działań wspierających organizacyjny rozwój Stowarzyszenia. Koordynator projektów społecznych i obywatelskich, a także projektu Oszczędny Senior, który ma na celu edukację ekonomiczno-prawną osób 60+. Wykładowca w zakresie polityki gospodarczej, społecznej, przedsiębiorczości i ekonomii społecznej. Naukowo związana z Uczelnią Łazarzkiego, Szkołą Główną Handlową w Warszawie. Autorka kilkunastu publikacji naukowych, promotor prac dyplomowych.

Łukasz Salwarowski

salwarowski@manko.pl

Prezes Stowarzyszenia MANKO, ekonomista i socjolog, od 20 lat działa społecznie w obszarach edukacji i aktywizacji, promocji, PR w tematyce zdrowia, ekologii, demokracji oraz dialogu społecznego w różnych organizacjach pozarządowych. Ukończył ponad 30 różnego rodzaju szkoleń, w tym Szkołę Liderów Społeczeństwa Obywatelskiego. W latach 2008 - 2012 był Dyrektorem Kancelarii Rektora i szefem promocji Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Organizował m.in. targi uczelni polskich w Chicago, Toronto, Houston, Lwowie, Dnieprodzierżyńsku, Dublinie i Kazachstanie. Zainicjował wiele ogólnopolskich i międzynarodowych kampanii społecznych tj.: Lokal BEZ Papierosa.pl, Polska BEZ dymu, Studiuj w Małopolsce. Wyróżnienia i nagrody: Biały Kruk, Laury Magellana, Złote Spinacze, Kryształ Soli, Promyk, Medal Obywatelski). Od 8-miu lat we współpracy z Ministerstwem Rodziny Pracy i Polityki Społecznej zajmuje się edukacją i aktywizacją osób starszych.

